

Ezután már csak szórványos ellenállás folyik az elvágott, körülzárt német csapatok részéről. Május 10-e körül ez is befejeződik.

A német haderő, amely öt éven át rettegésben tartotta Európát, minden idők legsúlyosabb katonai vereségét szenvedte el. A Vörös Hadsereg diadalmas hadizászlója, mely 1943-ban Sztálingrádtól indult el győzelmes útjára, a berlini Reichstag épületén leng. A szabadságszerető népek szövetsége meghozta a győzelmet az európai fasizmus sötét erői felett.

A szovjetnép bámulatos kitartása, a több mint hétmillió hősi halott áldozata, a szovjetkatonák világgraszáló haditettei, a Szovjetunió vezérének zseniális hadvezetése, fegyvertársi együttműködésben a nyugati hatalmak népével és haderőivel megteremtették a világ számára a szabad élet és a demokratikus fejlődés alapfeltételeit.

Sólyom László

A TÁBORI TŰZÉRSÉG JELENTŐSÉGE ÉS ALKALMAZÁSA A KORSZERŰ HARCBAN

A második világháborúban alkalmazott páncélos és repülő tömegek által elért eredmények egyesekben felvetik azt a gondolatot, illetve kérdést, hogy a tüzérség a korszerű harcban megtartotta-e a multban képviselt jelentős szerepét, nem csökkentette, vagy nem tette-e akár feleslegessé a két fiatal fegyvernem megjelenése és rohamos fejlődése a gyalogság eddigi hűségét, de szerény segítőtársát.

Az első világháború alatt, amikor az állásharcba merevedett arcvonalat áttörésében a gyalogság egyedüli támasza a tüzérség volt és a szembenálló felek napokig tartó tüzérségi előkészítés segítségével igyekeztek az áttörést kierőszakolni, a tüzérség jelentősége vitathatatlán volt.

A második világháborúban a tüzérség szerepéről — eltekintve néhány különleges feladat megoldására szerkesztett tipustól — általában kevesebbet hallottunk. Ennek oka kétségtelenül az, hogy míg az első világháborúban még gyermekcipőbenjáró páncélosok és kisteljesítményű repülők a két világháború között óriási fejlődésen mentek keresztül, addig a tüzérség több évszázados fokozatos fejlődése folyamán nem mutatott ebben az időszakban olyan ugrásszerű változást.

Míg a páncélosok és repülők *támogató* feladata a korszerű háborúban kibővült és mindkét fegyvernem *hadászati* célok, illetve feladatok megoldásához is felnőtt, addig a tüzérség megmaradt eredeti „harászati” *támogató* feladata mellett.

Bármilyen jelentőségre tettek szert a korszerű harcban a páncélosok és repülők, a tüzérség hajlékony, folyamatos és hatalmas tűztámogatását nem tudják helyettesíteni. A páncélelhárító fegyverek fejlődése következtében természetes folyamatként jelentkezett annak a szükségessége, hogy a *tüzérség a páncélosok harcát is támogassa*. Így a korszerű harcban a tüzérség feladatköre nem csökkent, hanem *kibővült*.

A korszerű harc lényege és a sikernek alapfeltétele az *egyes fegyvernemek sajátos tulajdonságainak teljes összhangban való kihasználása*.

Ez az elv a tüzérségtől a gyalogsággal és páncélosokkal mindszorosabb együttműködést, a mind gyorsabban kiváltandó és mind hatalmasabb tűztámogatást követeli meg.

A tüzérség irányában támasztott követelmények fejlődésének irányát kijelölték.

A fejlődés részben a tüzérségi anyag technikai javításában, részben a löeljárások tökéletesedésében, részben a tüzérség szervezésében, végül a tüzérség számarányának növekedésében mutatkozott.

Az áramvonalas lövedékalak, a pillanat és különleges gyújtók, a nagyhatású robbanótöltet, a nagyobb kezdősebesség, terpesz lövegtalp, a csőszájfék, a sorozatvetők stb. mind egy-egy technikai fejlődési fokozat a nagyobb tűzgyorsaság, a nagyobb hatás és a mozgékonyabb tűz érdekében.

A tüzérség nagyfokú motorizálása a tüzérség mozgékonyágát célzó részben technikai, részben szervezési fejlődést mutat. Az önjáró hernyótalpas lövegek, melyek közé a rohamlöveg is tartozik, elsősorban a gyalogság közvetlen kísérésének megoldására, illetve a mozgékonyág növelésére hivatott.

Az összetettebb löeljárások tökéletesedése a tűz hajlékonyabb alkalmazását és a tűzősszpontosítások, tehát a hatalmas tűzcsapások gyors végrehajtását teszi lehetővé. Ugyanakkor azonban a legegyszerűbb löeljárás, a közvetlen irányzással való tüzelés a célok gyors és kevés löszerrel való leküzdése érdekében, ismét nagy szerephez jutott.

Az eddig tüzérség kezelésében volt közepes aknavetők közvetlen a gyalogsághoz nyerne beosztást. Ugyancsak a gyalogsághoz szervezik be a nehéz páncéltörő ágyúkat, melyek a könnyű tüzérségi űrméreteket is elérik és kiválóbb szerkesztésű típusaik egyéb tüzérségi feladatok megoldására is alkalmasak. A gyalogezredhez beszervezett tüzérségi anyag olyan löveg, illetve aknavető számot képvisel, amely önmagában eléri az eddigi szervezetekben szokásos hadosztály tüzérség csőszámát.

Az ütegek számának növelése szembetűnő. Az első világháborúban a hadosztályon belül *szervezetszerűen* beállított gyalogzászlóaljok és ütegek számaránya 1 : 1.5 volt, mely jelenleg eléri az 1 : 2, a hadtesten belül pedig az 1 : 3 arányt. A tüzérségi súlyképzés érdekében külön tűzerhadosztályok szervezésével is találkozunk. Ezek a fokozottabb tűzhatás érdekében történt szervezési változások minden bizonyítás nélkül világosan mutatják a tüzérség nem csökkenő jelentőségét.

A tüzérség minőségi és mennyiségi fejlesztése *alkalmazásával* szerves összefüggést mutat.

Tüzérségi szabályzatunkban rögzített határozványok általában megfelelnek a korszerű harcászati követelményeknek, azonban bizonyos eltolódás mutatkozik az általános elvek s a végrehajtás tekintetében.

A következőkben *nagyrészt* a tüzérség valamely védőállás áttörésében való szerepével foglalkozunk, mert ebből vonhatjuk le a legáltalánosabb elveket.

A tüzérségi szabályzatunk szerint a tüzérségnek a harcban két feladatköre van:

a) *A gyalogságnak közvetlen támogatása*, vagyis a közelebb lévő ellenséges részek (élő erők, tüzfegyverek, páncéljárművek) és

b) *az ellenséges tüzérség és a távolabb fekvő célok* elleni hatás.

E feladatokat a tüzérség támogató, illetve távolharc csoportba összefoglalva oldja meg. Megemlíti még a szabályzat, hogy a harcsoport parancsnokoknak *kivételes esetekben* közvetlenül is alárendeljük a harcsoportot támogató tüzérséget. Ezt az alkalmazást a szabályzat azonban nem mint külön feladatkört jelöli meg.

Véleményünk szerint közvetlen alárendeléssel végrehajtott feladatkört „kísérés“-nek jelölhetnénk.

Mindenesetre meg kell állapítanunk, hogy a kíséző feladatkör a korszerű harcban jelentőségben nagyon megnövekedett. Bizonyítja ezt a gyalogság szervezetszerű megerősítése tüzérségi anyaggal, a külön erre a célra szerkesztett és szervezett rohamtüzérség és a közvetlen irányásra beállított nagyszámú alkalmazása.

Végeredményben „kivételes“ esetnek pl. a mélységi övben való harcot nem tarthatjuk, tehát megállapíthatjuk, hogy kíséző feladat van és annak megoldása ép oly lényeges, mint a támogató, vagy a távolharc feladaté.

A tüzérség vezetése:

A hadműveleti egység tüzérsége a tüzérparancsnoknak alá van rendelve, aki azt a harcban *elvileg egységesen* vezeti.

A hadtestparancsnok a hadtest közvetlen tüzérségével, vagy megerősíti a súlyterületen támadó hadműveleti egység tüzérségét, vagy ha a hadtest kiterjedése, vagy egyéb helyzet indokolja, „hadtest távolharc csoport“-ot alakít. A hadsereg parancsnok közvetlen tüzérségével megerősíti a súlyterületen működő seregtestek tüzérségét. Külön „hadsereg tüzérség“-et csak kivételes esetekben (különleges messzehordó, nehéz ütegeket) tart vissza.

Állásharcban a hadtest tüzérségi parancsnok elvileg egységesen vezeti a hadtest egész tüzérségét.

A vezetés mértéke nem minden esetben egyformán szoros és minél magasabb tüzérparancsnokról van szó, annál általánosabb. Az ellenséges védőállás minősége és a rendelkezésre álló idő fogja megszabni, hogy a hadtest, vagy hadosztály tüzérparancsnok milyen részletekbe mennek bele az alárendelt tüzérség feladatainak szétosztásánál. A had-

műveleti egység tüzér parancsnoka rendszerint ütegegig bezárólag megszabja tüztervében a feladatokat, míg a hadtest tüzér-parancsnoka általában csak az egyes tüzércsoportok célcsoportjait adja meg. Azonban, ha elegendő idő áll rendelkezésre és az ellenséges védőállás nagyobb erődítettségi foka megköveteli, a tüzérség gazdaságosabb kihasználása érdekében a hadtest tüzér parancsnok is belemehet a részletekbe.

Nem szabad viszont azt sem képzelni, hogy a tüzérség egységes vezetése azt jelenti, hogy például valamely ezred, vagy zászlóalj parancsnoknak a tüzigénylését csak a hadosztály, vagy a hadtest tüzérparancsnoka elégítheti ki. Az egységes vezetés alatt álló tüzérség, a hadműveleti egység, vagy hadtest egész harcát figyelembevéve, a harc különböző mozzanataiban a szükség szerinti leggyorsabb és leghatalmasabb tűzősszpontosítást teszi lehetővé, de biztosítja amellet az is, hogy amikor az egész tüzérség összpontosításának, vagy a tűz egységes elosztásának szükségessége nem áll fenn, a harccsoport parancsnokok igényeit a támogató csoportok rugalmasan kielégítsék.

A tüzérség csoportosítása:

Rendszerint annyi támogató tüzércsoportot képezünk, ahány harccsoportja van a hadműveleti egységnek. Egy-egy csoportba legfeljebb 4 üteget fogjunk össze. Szükség esetén alcsoportokat is képezhetünk.

A csoportképzésnél a tüzérségi súlyképzés fontossága ma is elvitathatatlan. Mértéke természetesen az ellenséges védőállás erődítési fokától s a rendelkezésre álló tüzérségtől függ. A Vörös Hadsereg „Nagy Honvédő Háborúja”-nak tapasztalatai szerint a tüzérség a súlyterületen km-ként 300 löveg sűrűségét is elérte.

Az előkészítés:

A rendelkezésre álló tüzérség tüzet a tüzzel való előkészítés alatt a tüztervben, térben és időben részleteznünk kell. Ugyancsak a tüztervben határozzuk meg a szükséges löszermennyiséget is. A részletezés mértéke az ellenséges védőállás minőségétől függ. Minél erősebb annál feszezebbenn és annál részletesebben kell megszabni a feladatokat, az időpontokat, valamint a löszert felhasználását. Az előkészítésnek a védőállás egész mélységére ki kell terjednie, és a roham megindulásáig a tüzet állandóan fokozni kell. Nem szabad egyetlen célnak sem maradnia, amelyet az előkészítés során nem vettünk volna tűz alá.

Orosz felfogás szerint már az előkészítés alatt számos közvetlen irányzással tüzelő löveget kell alkalmazni, mert ezzel a módszerrel gyorsabban és kevesebb löszerral lehet az ellenséges célokat leküzdeni. Ezeket a lövegeket az előkészítést megelőző éjjel a gyalogság körletébe előreviszik s ott beássák.

Az a körülmény, hogy a tüzérség nagy részét a gyalogság körletében közvetlen irányzásra állítjuk be, nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az előkészítés alatt a tüzérségi parancsnok ne egységesen vezesse az egész tüzérséget.

Sőt az előkészítésbe a gyalogság egyes fegyvereit is be kell vonni.

Itt nagyon fontos szerepe van az aknavetőknak, melyeknek tüzet a hadműveleti egység tüzérségi parancsnoka egységesen vezeti.

A roham:

Egyik legfontosabb probléma, hogy a tüzérségi előkészítés vége és a gyalogság betörése között megszakítás ne legyen, mert a legnagyobb tüzérségi előkészítés után is maradnak ellenálló fészek, melyek a gyalogság rohamát megghiúsíthatják, de legalább is nagy veszteségeket okozhatnak annak. Ezért a gyalogságnak a saját tüzérség tüzeire teljesen fel kell zárkóznia. Az oroszok a roham jelét két-három perccel korábban adják meg, mint ahogy a tüzérségi előkészítés befejeződik, tehát a gyalogság nem várja meg a tüzérségi tűz hátrahelyezését. A gyalogság előrehaladásával kapcsolatban a tüzet a legkisebb irányzékváltoztatásokkal szinte csúztatják hátra, amíg a gyalogság a legnehezebb távolságon átjut, azaz betör. Ez alatt az idő alatt a közvetlen irányzásra beállított lövegek, valamint a gyalogság egyéb nehéz fegyverei is tüztámogatást nyújtanak, tehát a tüzet a v-gsókig fokozzák.

A mi szabályzatunk ezzel szemben megelégszik azzal, hogy a tüzérségi előkészítés befejeződik akkor, illetve a tüzet hátra kell helyezni, amikor a gyalogság a tüzérségi tűz szórása által veszélyeztetett távolságról — 200-300 m-re az ellenségtől — rohamtávolságra előretör.

Végeredményben ide is belemagyarázható a helyes megoldás, de nem jut oly határozottan kifejezésre annak a szükségessége, hogy az előkészítés és a betörés között a tüzérségi támogatásban hézag ne legyen.

A gyalogság előretörésének a jele pontos óráidő, vagy pl. a csapatpáncélosoknak a saját első vonalon való átgördülése lehet, de semmiestre sem a tüzérségi tűz határozott hátrahelyezése, mert ezt az ellenes fészek előnyösen felhasználhatják a roham elhárítására.

Az első világháborúból ismeretes, hogy akkor a tűz ismételt hátrahelyezésével akarták a védőt a roham időpontja tekintetében bizonytalanságban tartani.

Ennek a problémának a megoldására szolgálnak egyébként a csapatpáncélosok is, melyeknek egyik fontos feladata, hogy a gyalogságot ezen kritikus idő alatt támogassa és a tüzérségi tüztámogatásban mutatkozó hézagot áthidalja, azaz a gyalogságot az ellenséges fészek utolsó pillanatig való befogadásával a betörésig elősegítse.

Támogatás a mélységi övben:

Hasonlóan nehéz kérdés a gyalogságnak és páncélosoknak mélységi övben való támogatása is. Erre a feladatra a tüzérség egy része kiválik a támogató csoportokból és a gyalogság közvetlen alárendelésében kíséri azt, hogy a hirtelen felbukkanó célok ellen azonnal megnyithassa tüzet. A kísérő tüzérségnek a gyalogságra minél szorosabban fel kell zárkóznia és a gyalogságtól 400-500 m-nél távolabbra nem szabad lemaradnia. Hatos fogatok itt természetesen nem mozog-

hatnak, ezért elsősorban gépvontatású tüzérség jöhet ilyen feladatra tekintetbe. Szükség esetén egyes harckocsikat is fel lehet használni vontatóként, ha azok ugyanabban a sávban harcolnak.

A kíséző tüzérség fejlődési irányát az önjáró hernyőtalpas páncélozott övegek, nálunk „rohamlöveg” elnevezéssel mutatják. A rohamtüzérség *megfelelő biztosítás mellett* a gyalogság első vonalaiban is harcolhat és a legjobban és leggyorsabban megoldhatja a hirtelen felbukkanó célok leküzdését. Óvakodni kell azonban attól, hogy a rohamtüzérséget harckocsinak tekintsük és részükre páncélos feladatot adjunk.

Nem lesz érdektelen, ha rámutatunk arra, hogy a tüzérség miért idegenkedik a közvetlen alárendeléstől. Ennek oka nagyrészt az volt, hogy a harccsoport parancsnokok nem ismerték kellőképpen az alárendelt tüzérség tulajdonságait és helytelen intézkedésekkel gyakran oly helyzetbe hozzák, hogy az vagy nem tudta megoldani feladatát, vagy idő előtt feleslegesen veszteségei keletkeztek.

Nem a tüzelőállás helyét kell meghatározni, hanem a végrehajtandó feladátnt.

A közvetlen alárendelt tüzérség természetesen nem minden esetben kíséző feladat megoldására hivatott, de ily esetben öntevékenyen és merészen kell követnie a gyalogságot és nem elégedhetünk meg csak azzal, hogy a tüzer felderítő járőrök mennek elöl a gyalogsággal, míg az ütegek lemaradnak. A hosszú tűzvezető vonal és a lőtávolság növelése ugyanis nem biztosítja a kíséző feladat alkalmával adódó célok gyors leküzdését.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a korszerű harc lényege és sikerének alapja a tökéletes együttműködés, ez pedig csak akkor lehetséges, ha a „közös” parancsnok uralja az alárendelt fegyvernemek vezetését. Egyébként helytelen, ha harccsoport parancsnok mindig az alárendelt tüzérségi parancsnok javaslatát várja, vagy ha hibásan intézkedik. Tekintélyét mindkét esetben hamarosan elveszti és nem tudja kihozni az alárendelt fegyvernemekből azt a teljesítményt, amely szükséges.

A támogató tüzeercsoportok feladata a mélységi harcban sem szünetel, mert a védőállás mélységében számos olyan cél van, amelyeket a kíséző tüzérség nem tud leküzdni, de amelynek ugyanúgy akadályozzák a gyalogság és páncélosok előrejutását, mint a közvetlen felbukkanó célok.

Már a világháborúban is égető kérdés volt ez s az időben és térben szabályozott tűz előremozgásában a „tűzhengerben” igyekeztek a kérdést megoldani. A jelenlegi szabályzatunk a tűzhengert, mint merev és sok löszert igénylő tűzszert, nem ismeri. A sorok között azonban lényegében fellelhető annak kihangsúlyozása mellett, hogy a tűz mozgatása megfigyelt legyen, nehogy a gyalogságot hátráltassa, vagy attól leszakadjon. Mindenesetre minél tökéletesebb az együttműködés a gyalogság és a tüzérség között, annál kevésbbé lesz szükség a tűzhenger által nyújtott merev tűztámogatáshoz.

Tüzérségi szabályzatunk a harckocsikkal való támadás esetén a

tűznek 500—600 m-es ugrásokkal való előrehelyezését kívánja, nehogy a tűz a harckocsikat veszélyeztesse. Véleményünk szerint ez a megkötés nem célszerű, mert épen a harckocsiknak a gyalogságnál nagyobb védeltsége folytán a tűzérési tüzet jobban meg kell közelítenie. Az említett távolságra leszakadó tűznél az ellenségnek elég ideje lesz arra, hogy épen maradt páncéltörő fegyvereit működésbe hozza s a harckocsiknak nagy veszteséget okozzon.

A világháborúban alkalmazott rohamzászlóaljak megtanulták, hogy a saját tűzérési tüze szorosan felzárkózva törjenek előre a védőállás egész mélységében. A saját tűzérési tüztől szenvedett esetleges veszteségek elenyésznek attól a veszteségtől, melyet az újraéledt ellenséges tüzgépek okoztak volna. Ezt a tapasztalatot a második világháború újraélesztette s ma már a tűzérési tüzre való felzárkózást a korszerű hadseregek „békegyakorlatain” is megkövetelik. A nálunk előírt tűzött biztonsági rendszabályokat célszerűnek látszik felülbírálni.

A tűzérési tömegtüznek a mélységi övben való harcban mindenkor készen kell lenni az ellentámadásnak, főleg páncélosok leküzdésére. Ebből a célból a tűzérparancsnoknak kezében mindig maradjon elegendő tűzérési.

Az üldözés:

Az üldözésnél a tűzérésnek merészen és elszántan kell követnie az üldöző csoportokat, hogy azok részére a kellő tűztámogatást megadhassák. A harcban ebben a szakában az ütegek a tűzercsoportok közvetlen alárendeltjükké a harccsoportokká.

Befejezésül a technikai újítások és alkalmazási módszerekkel kapcsolatban felvethetjük a *rakétabombák- és távirányított lövedékek* szerepét is. Vitatható, hogy ezek a különleges fegyverek a tűzérési körébe tartoznak-e, vagy sem. Kétségtelen, hogy a különleges messzehordó nehéz tűzérési keretébe esetleg besorolhatók. Lehet, hogy a jövőben ezen fegyverek tömeges alkalmazása lesz a tűzérési „hadászati” célú alkalmazása, bár a hasonlat sántít, mert a hadászat mindig tömegmozgást, illetve mozgatót követel, ami ezeknek a fegyvereknek szerepében nem nyilvánul meg.

Kétségtelen azonban, hogy a jövőben a tűzérési tömegeinek nem ez lesz a főfeladata, hanem az *mindig a páncél alatt, vagy anélkül harcoló gyalogság támogatása marad.*

Abból a célból, hogy a demokratikus honvédség tűzérési körébe a korszerű harc követelményeinek megfelelően, magas szakmai tudás, fejlett lövektudomány és korszerű anyag mellett a katonai erényekben kiváló erkölcsi tulajdonsággal rendelkező személyekkel kell bírnia. Csak az ilyen tűzérési tudja megoldani azt a feladatot, amelyet a gyalogság és a páncélos tőle elvár. A korszerű harcban az anyagi támogatáson felül a *tűzérési erkölcsi támogatása* sem kevésbé fontos. A ma tűzérési körébe nem „tolni”, hanem „húzni” kell a gyalogságot.

A jelszó tehát: „Tűzérési körébe előre!”

Vértés László